

MUNI
PED

Metodologie speciálněpedagogického výzkumu 1

20. 3. 2021

Zakončení: zkouška

Vyučující:

Helena Vadurová, e-mail: vadurova@ped.muni.cz

Zuzana Szabó Lenhartová, e-mail: lenhartova@mail.muni.cz

Anotace kurzu:

Cílem předmětu je poskytnout studujícím základní informace nezbytné pro tvorbu odborného textu, potažmo **bakalářské práce**. Studující se stručně seznámí s jednotlivými **fázemi výzkumu** a získají základní informace o **kvalitativním a kvantitativním výzkumu**.

Prostor bude věnován také zásadám pro tvorbu odborného textu, **etice ve výzkumu a informačním zdrojům**.

Průběh výuky

Interaktivní osnovy – asynchronní materiály

Synchronní online setkání

Samostatná práce – četba

Zkouškový test

Pravidla komunikace v kurzu:

Semináře a přednášky jsou otevřeným prostředím pro sdílení názorů, zkušeností a myšlenek. Vždy zvažujte to, že studující mohou mít odlišné životní zkušenosti a/nebo sociální a kulturní zázemí. Jakákoli forma diskriminace, obtěžování a nevhodné komunikace je naprosto nepřípustná. Je to naše sdílená zodpovědnost.

Asynchronní výuka

Interaktivní osnovy

Audiopřednášky, literatura, další zdroje

Téma na každý týden

Synchronní online setkání

V **čase běžné výuky** proběhne synchronní online setkání prostřednictvím MS TEAMS

Obsah setkání:

Četba, konzultace, procvičování

Studující přichází seznámeni se studijními podklady!

Studující mají během online výuky zapnutou kameru. Věříme, že počítač či telefon budou studující během online výuky využívat výhradně pro potřeby účasti v semináři.

TOHLE UŽ JSEM ČETL.
JEŠTĚ ŽE MÁM VÝPISKY,
TAK SI PŘIPOMENU,
O ČEM TO BYLO.

KNIHA MĚ ZAUJALA, PROTOŽE
BYLA MOC ZAJÍMAVÁ, MÁ
VÝSTIŽNÝ NÁZEV A DĚLÍ SE
DO PŘEHLEDNÝCH KAPITOL
PODLE TÉMATU. OPRAVDU MOC
DOPORUČUJI VŠEM #3!💀!!!
SAKRA

Samostatná práce

V **týdnu 5, 9, 12** odevzdají studující kvalitní výpisy z četby do příslušné odevzdáárny.

Každý úkol je hodnocen **maximálně 10 body**.

Student musí dosáhnout minimálně **60%**, aby mohl skládat závěrečnou zkoušku.

Způsob hodnocení

Celkové hodnocení se skládá z **výsledku zkoušky (70%)** a hodnocení **průběžných úkolů (30%)**.

Zkouška – online test s uzavřenými otázkami. Studující musí získat minimálně 42 bodů.

Diskusní fórum

Pokud máte jakékoli dotazy k průběhu výuky, můžete využít diskusní fórum v interaktivních osnovách.
Určitě nebudete s vaším dotazem jediní!

MUNI
PED

Věda, výzkum proměnné

Týden 2

Vědecká metoda

6 principů vědecké metody:

- Empirická ověřitelnost
- Studie a její závěry jsou opakovatelné
- Studie je objektivní (nezávislá na osobě výzkumníka)
- Studie je transparentní – otevřen. kontrole
- Hypotézu je možné falsifikovat
- Logicky koherentní

(Scholten, 2016, online)

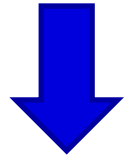
Přírodní vs. sociální věda

$$\left(\sum_{k=2}^{n-1} \frac{n!}{k!(n-k)!} \right) + 1$$

$n, k \geq 2$

- **Rozsáhlost přirozených systémů** v sociálních vědách
- Riziko zkreslení:

Nelze dosáhnout úplného popsání přirozeného systému, vždy pracujeme s **redukovaným popisem** reality.

redukce počtu pozorovaných proměnných

redukce počtu analyzovaných vztahů mezi proměnnými

redukce populace na vzorek

redukce časového kontinua na jeden časový bod

- **Korelace** = statistický vztah mezi proměnnými
- **Kauzalita** = příčinná souvislost mezi proměnnými (je nutné splnit podmínku kauzálního vztahu)

Kauzalita

- Abychom mohli prohlásit, že vztah mezi dvěma proměnnými má kauzální charakter:
 - Musí existovat souběžné změny v obou proměnných
 - Musíme vyloučit existenci další, vnější příčiny
 - Změny v obou proměnných musí nastat v logickém časovém pořadí

(Disman, p. 28)

Kauzalitu může prokázat pouze experiment

Pomůže nám experiment?

Experiment = jediná výzkumná metoda, která umí dokázat kauzální vztahy

Výzkumník manipuluje s nezávislou proměnnou (např. metoda výuky, tréninkový plán, léčba, vystavení sledování programu s násilným obsahem, intenzita osvětlení) a zjišťuje, jaký to má důsledek na závisle proměnnou (např. množství znalostí, uběhnutá rychlost, zdravotní stav, agresivita, pracovní výkon)

Manipulace
nezávisle
proměnné

produkuje

Změny
závisle
proměnné

Proměnné

– **Závisle proměnná** (dependent variable)

- Chování, které chceme analyzovat, měřit, pozorovat a měnit
- „Závisle“ – hodnoty této proměnné závisí na nějaké experimentální manipulaci během experimentu

- Jak ji definujeme?
Pozornost, poslušnost, agresivitu....

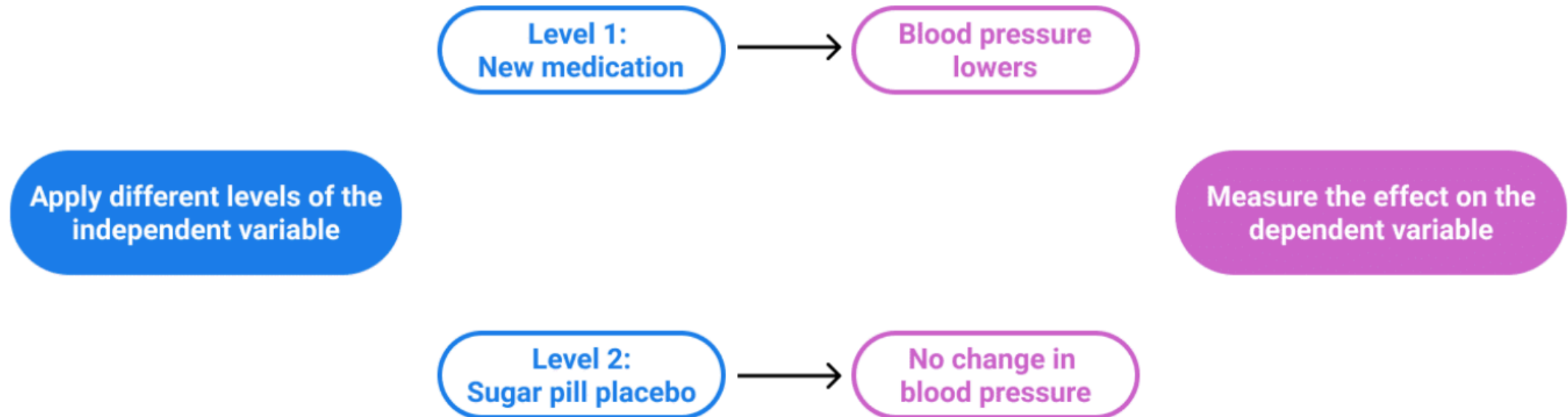
Jak bychom mohli definovat agresi a rušivé chování?

- Např. Waters a kol. (2009) definovali agresí a rušivé chování:
„Agrese byla definována jako bouchání, kousání, škrábání terapeuta. Rušivé chování jako házení předmětů, strkání do nábytku, kopání do věcí nebo padání na zem.“

– **Nezávisle proměnná** (independent variable)

- Také experimentální nebo intervenční proměnná
- Proměnná, kterou budeme v průběhu experimentu měnit, se kterou budeme manipulovat

Independent and dependent variables

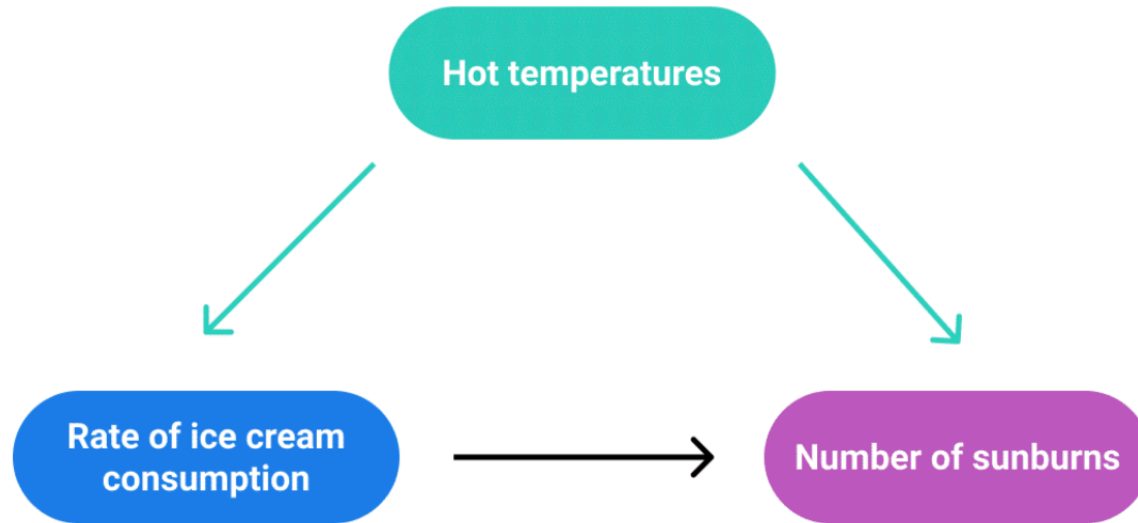

- **Intervenující proměnná (confounding variable)**

- Nekontrolované veličiny, o nichž víme nebo máme podezření, že ovlivňují závisle proměnnou

Zkreslení – intervenující proměnná

Confounding variable

- Vnější proměnná (extraneous variable)

- Faktory prostředí, které se výzkumník snaží udržet pod kontrolou (viz výše – přirozené prostředí)

Etické aspekty výzkumu

Týden 2

Belmont report (1979)

- Formulace tří hlavních zásad směrem k účastníkům výzkumu, jejichž dodržování je posuzováno:
 - **Respekt**
 - **Prospěšnost**
 - **Spravedlnost**

- Výzkumnice vede rozhovor s žákyní páté třídy. Výzkum se týká efektivity podpůrných opatření a jsou v rámci něho realizovány rozhovory s vyučujícími, kteří vyučují žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, s těmito žáky a se speciálními pedagogy ze škol i poraden. Žákyně během rozhovoru několikrát řekne: „Já jsem prostě úplně blbá. Nejde mi to a nikdy nepůjde. Jsem k ničemu.“ Když to zopakuje potřetí, výzkumnice řekne: „Nejsi blbá, jen potřebuješ speciální přístup. Já vidím, že jsi úžasná a upřímná mladá žena.““
- Zamyslete se, zda se výzkumnice zachovala eticky. Je vhodné, aby výzkumník komentoval a hodnotil odpovědi participantů a participantek výzkumu? Má intervenovat, když cítí, že participant/ka prožívá něco těžkého?

Informovaný souhlas

- Kdo zkoumá
- Co a proč je předmětem výzkumu
- Jaká data budou zpracovávána
- Jak, kde, jak dlouho budou zpracovávána, uchovávána data
- Kde budou data zveřejněna – IS
- Souhlas je možné kdykoli odvolat bez sankce
- Právo nahlížet do „svých“ dat

[Nařízení \(EU\) 2016/679](#) o ochraně osobních údajů

MUNI
PED

Výzkumné téma, výzkumná otázka

Týden 3

Kde začít?

- Co mě zajímá?
- Jaké téma mi pomůže v mém profesním rozvoji? Nebo v dalším vzdělávání?
- Co je užitečné pro prostředí, kde pracuji?
- Co by se dalo vylepšit?
- Co ještě nevím a vědět bych chtěl/a?
- Do jakého prostředí mám přístup?

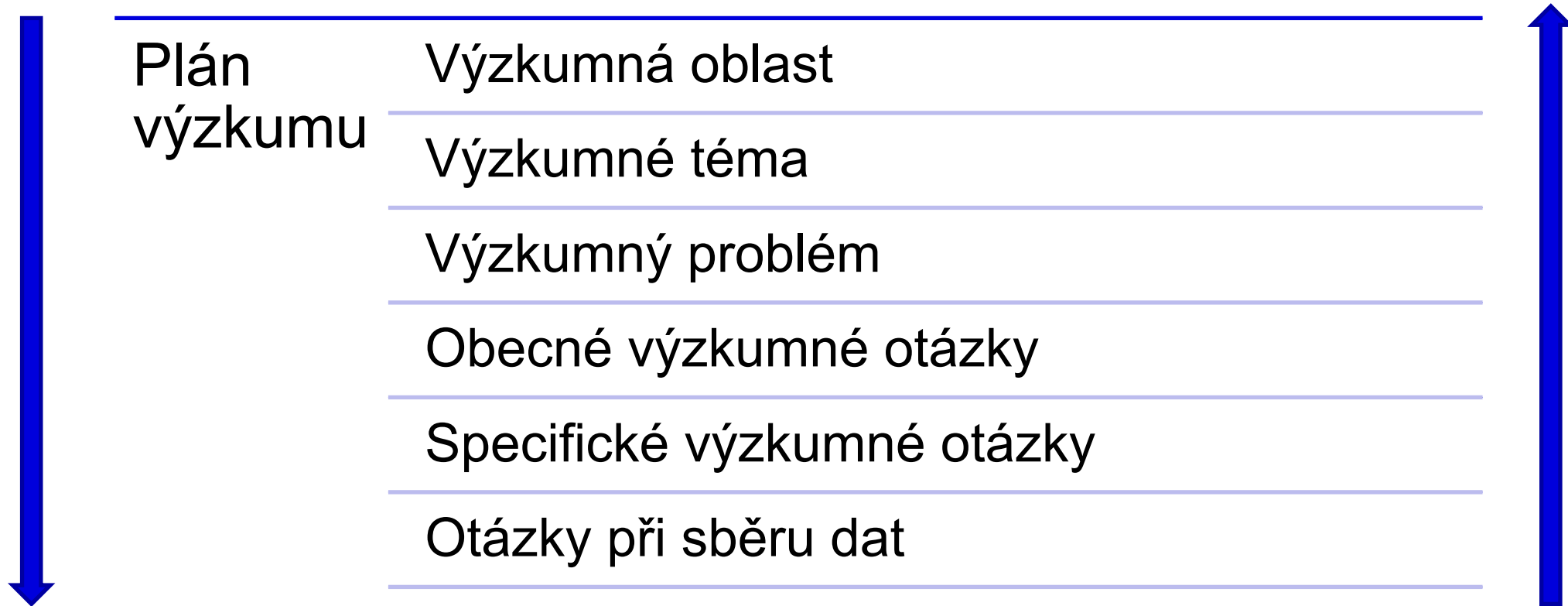
Pedagogické odborné časopisy:

- *Pedagogika*: <https://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?lang=cs>
- *Pedagogická orientace*: <https://journals.muni.cz/pedor>
- *Studia Paedagogica*: <http://www.phil.muni.cz/journals/index.php/studia-paedagogica>
- *Pedagogika.sk*: <http://www.casopispedagogika.sk/>
- Jiné/oborové: <http://rozcestnik.nidv.cz/front/sekce/73?idCategory=73>
- *Orbis scholae*: <https://karolinum.cz/casopis/orbis-scholae>
- *Komenský*: <https://www.ped.muni.cz/komensky/>
- Speciální pedagogika
- Špeciálna pedagogika (Univerzita Prešov)

Databáze:

- EBSCO
- <https://ezdroje.muni.cz/prehled/zdroj.php?lang=cs&id=22>

Hierarchie konceptů

Výzkumná oblast

...něco o autismu

...pracuji v domově pro seniory

...studuji logopedii,
ráda pracuji s malými
dětmi

...proměny diskursu o postižení

Výzkumné téma

- Rozvoj komunikace u dětí s PAS
- Možnosti aktivizace seniorů v domovech pro seniory

Výzkumný problém

- Co? Kde? Jak?
- Rozvoj funkční komunikace u dítěte s PAS prostřednictvím postupů ABA

Výzkumná / Experimentální otázka

- Dobře naplánovaná, jasné vyjádření toho, co chce výzkumník zjistit
- Obsahuje vztah mezi dvěma jevy (měřitelné koncepty)
- Jaký efekt má NEZÁVISLE PROMĚNNÁ na ZÁVISLE PROMĚNNOU u jaké POPULACE a v jakém PROSTŘEDÍ?

Zhodnot'te následující otázky?

- Je inkluzivní vzdělávání prospěšné nebo vede ke zpomalení nadaných žáků?
- Jak se promítne přerušení prezenční výuky v době pandemie COVID-19 na naplňování cílů RVP u žáků 9. tříd?
- Jak je možné pracovat s osobami ve VTOS?

CO

U KOHO

KDE

- Rozdělte se do skupin a zkuste promyslet:
 - Výzkumnou oblast
 - Výzkumné téma
 - Výzkumný problém
 - Výzkumnou otázku

KVANTITATIVNÍ A KVALITATIVNÍ VÝZKUM

Kvalitativní výzkum

Kvalitativní přístup je proces zkoumání jevů a problémů v autentickém prostředí s cílem získat komplexní obraz těchto jevů založený na hlubokých datech a specifickém vztahu mezi badatelem a účastníkem výzkumu. Záměrem výzkumníka je za pomoci celé řady postupů a metod rozkrýt a reprezentovat to, jak lidé chápou, prožívají a vytvářejí sociální realitu.

(Švaříček, Šed'ová,
2007:17)

Kvantitativní výzkum

Kvantitativní výzkum je založen na testování hypotéz, tedy jejich potvrzení či vyvrácení. Využívá kvantifikační či statistické metody (*Hendl, 2008*)

Kvantitativní vs. kvalitativní výzkum

Kvantitativní

číslo

Kvantifikace

dedukce

nestrannost, odstup

ověřování hypotéz/teorie

standardizované metody sběru dat

víme přesně, jaká dat sbírat

Lineární výzkumný plán

Kvalitativní

slovo

Interpretace

indukce

vcítění se, ponoření se

vytváření teorie

nestandardizované metody sběru dat

sbíráme všechna data

cirkulární výzkumný plán

Kdy zvolit jaký přístup?

Kvantitativní

- Fenomén, o kterém máme nějaké informace
- Aplikace teorie
- Dokážeme zformulovat hypotézu, známe proměnné
- Ambice zobecňovat závěry na populaci

Kvalitativní

- Nové téma, neexistuje teorie, je těžké identifikovat proměnné
- Je třeba studovat aktéry v jejich přirozeném prostředí
- Zájem o význam a interpretace, porozumění z pohledu aktérů
- Nemáme ambice zobecňovat závěry na populaci

Příklady:

- Postoj veřejnosti k lidem s postižením
- Žák – uprchlík v českém vzdělávacím systému

- Příčiny neúspěšného dokončení SOŠ
- Hodnoty mladých

- Metoda TPR u žáků s SPU